

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. vasario 21 d.(*)

„Gyvybės draudimas – Draudimo sandoriams taikomas metinis mokestis – Direktyva 2002/83/EB – 1 straipsnio 1 dalies g punktas ir 50 straipsnis – Sąvoka „valstybės narė, kurioje prisiimtas sąsipareigojimas“ – Nyderlanduose steigta draudimo bendrovė – Draudėjas, pasirašęs draudimo sutartį Nyderlanduose ir po sutarties sudarymo išvykęs gyventi į Belgiją – Laisvė teikti paslaugas“

Byloje C-243/11

dėl *rechtbank van eerste aanleg te Brussel* (Belgija) 2011 m. gegužės 6 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2011 m. gegužės 20 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

RVS Levensverzekeringen NV

prieš

Belgische Staat

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano, teisėjai A. Borg Barthet, M. Ilešič, E. Levits (pranešėjas) ir J.-J. Kasel,

generalinį advokatą J. Kokott,

posėdžio sekretorę M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinį proceso dalį ir įvykus 2012 m. birželio 14 d. posėdžiui,

išnagrinęs pastabas, pateiktas:

- RVS Levensverzekeringen NV, atstovaujamos *advocaten* S. Lodewijckx ir A. Claes,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs ir J. C. Halleux,
- Estijos vyriausybės, atstovaujamos M. Linntam,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,
- Europos Komisijos, atstovaujamos N. Yerrell, K.-P. Wojcik ir F. Wilman,

susipažinęs su 2012 m. rugsėjo 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimas

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2002 m. lapkričio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/83/EB dėl gyvybės draudimo (OL L 345, p. 1; 2004 m.

specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 6 t., p. 3) 1 straipsnio 1 dalies g punkto ir 50 straipsnio bei SESV 49 ir 56 straipsnių išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *RVS Levensverzekeringen NV* (toliau – RVS) ir *Belgische Staat* (Belgijos valstybės) ginčą dėl metinio mokesčio už gyvybės draudimo sutartis mokėjimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Nuo 2012 m. lapkričio 1 d. Direktyva 2002/83 buvo panaikinta 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II) (OL L 335, p. 1). Tačiau ginčui pagrindinėje byloje taikoma Direktyva 2002/83.

4 Direktyvos 2002/83 3 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Būtina užbaigti kurti tiesioginio gyvybės draudimo vidaus rinkos sistėjimo teisės ir laisvės teikti paslaugas valstybės narėse požiūriu, kad draudimo įmonės, kurių pagrindinė buveinė yra Bendrijoje, galėtų lengviau vykdyti Bendrijos teritorijoje prisiimtus įsipareigojimus ir suteikti draudėjams galimybę kreiptis ne tik į pačią šalys įsisteigusius draudikus, bet ir į draudikus, kurių pagrindinė buveinė yra Bendrijos teritorijoje ir kurie yra įsisteigę kitose valstybės narėse.“

5 Šios direktyvos 13 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Praktiniais sumetimais pageidautina paslaugų teikimą apibrėžti atsižvelgiant ir į draudiko įsisteigimo vietą, ir į vietą, kurioje turi būti vykdomi įsipareigojimai; dėl to taip pat reikėtų apibrėžti įsipareigojimus <...>.“

6 Direktyvos 2002/83 55 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Kai kurios valstybės narės netaiko draudimo sandoriams jokių netiesioginių mokesčių formų, nors dauguma jų taiko specialius mokesčius ar kitokių formų rinkliavas; tokie mokesčiai ir rinkliavų struktūra bei normos valstybės narėse, kuriose jie taikomi, labai skiriasi; pageidautina užkirsti kelią visiems esamiems skirtumams, iškreipiantiems valstybių narių konkurenciją teikiant draudimo paslaugas; iki to laiko, kol tai bus suderinta, mokesčių sistemos ir kitos rinkliavų formos, kurias nustato valstybės narės, kuriose prisiimama įsipareigojimų, turėtų išspręsti šią problemą, todėl valstybės narės turi imtis priemonių, kad tokie mokesčiai ir mokos būtų surenkami.“

7 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

d) „įsipareigojimas“ – tai įsipareigojimas pagal vieną iš draudimo rūšių ar operacijų, nurodytų 2 straipsnyje;

<...>

g) „valstybės narė, kurioje priimtas šispareigojimas“ – valstybės narė, kurioje yra nuolatinis draudimo gyvenamoji vieta, arba jeigu draudimas yra juridinis asmuo – valstybės narė, kurioje yra jo padalinys, su kuriuo susijusi draudimo sutartis;

h) „paslaugų teikimo valstybės narė“ – valstybės narė, kurioje priimtas šispareigojimas, jeigu šispareigojimas priima draudimo įmonę ar filialas, esantys kitoje valstybėje narėje;

<...>“

8 Tos pačios direktyvos 32 straipsnyje numatyta:

„1. Su šioje direktyvoje nurodyta veikla susijusioms sutartims taikoma valstybės narės, kurioje priimtas šispareigojimas, teisė. Tačiau sutarties šalys gali pasirinkti kitos šalies teisė, jeigu tai leidžiama pagal minėtos valstybės narės teisė.

2. Jeigu draudimas yra fizinis asmuo, kurio nuolatinis gyvenamoji vieta yra ne toje valstybėje narėje, kurios pilietis jis yra, o kitoje valstybėje narėje, draudimo sutarties šalys gali pasirinkti tos valstybės, kurios pilietis turi draudimą, teisė.

<...>“

9 Direktyvos 2002/83 36 straipsnyje „Draudimams teikiama informacija“ numatyta:

„1. Prieš sudarant draudimo sutartį, draudimams turi būti suteikta bent priedo III [III priedo] A dalyje nurodyta informacija.

2. Draudimo sutarties galiojimo metu draudimui turi būti pranešama apie visus pasikeitimus, susijusius su priedo III [III priedo] B dalyje nurodyta informacija.

<...>“

10 Šios direktyvos 41 straipsnyje „Laisvė teikti paslaugas: išankstinis pranešimas buveinai valstybei narei“ nustatyta:

„Bet kuri draudimo įmonė, ketinanti pirmą kartą pradėti veiklą vienoje ar daugiau valstybių narių naudodamasi laisve teikti paslaugas, pirmiausia [iš anksto] apie tai praneša buveinai valstybės narės kompetentingoms institucijoms, nurodydama šispareigojimą, kuriuos ji ketina priimti, pobūdį.“

11 Direktyvos 2002/83 IV antraštinėje dalyje „Nuostatos, susijusios su šisistieigimo teise ir laisve teikti paslaugas“ esančiame 50 straipsnyje „Draudimo įmokoms taikomi mokesčiai“ numatyta:

„1. Nepažeidžiant jokio vėlesnio derinimo, kiekvienai draudimo sutarčiai išimtinai taikomi netiesioginiai mokesčiai ir netiesioginiai parafiskaliniai mokesčiai už draudimo įmokas valstybėje narėje, kurioje priimtas šispareigojimas <...>

2. Draudimo sutarčiai taikoma teisė pagal 32 straipsnį neturi tokos taikomai fiskalinei tvarkai.

3. Iki tolesnio suderinimo kiekviena valstybės narė toms draudimo įmonėms, kurios yra prisiėmusios šispareigojimą į teritorijose [jos teritorijoje], taiko savo nacionalines nuostatas dėl netiesioginių mokesčių ir parafiskalinių mokesčių, mokėtinų pagal 1 dalies nuostatas, surinkimo.“

Belgijos teisė

12 ?vairi? mokes?i? ir rinkliav? kodekso (toliau – ?MRK) 173 straipsnyje nustatyta:

„Draudimo sutartys apmokestinamos metiniu mokes?iu, jeigu draudimo rizika yra Belgijoje.

Laikoma, kad draudimo rizika yra Belgijoje, kai draud?jo nuolatin? gyvenamoji vieta yra Belgijoje arba, jeigu draud?jas yra juridinis asmuo, kai šio juridinio asmens padalinys, su kuriuo susijusi ši sutartis, yra Belgijoje.

<...>

Padaliniu pagal antr? pastraip? laikoma pagrindin? juridinio asmens buvein? ir bet koks kitas nuolatinis šio juridinio asmens buvimas, neatsižvelgiant ? jo form?.

13 ?MRK 175/3 straipsnyje nustatyta:

„Mokestis už gyvyb?s draudimo sutartis, net jeigu jos susijusios su investiciniais fondais, ir už susitarimus d?l rentos arba terminuot? pensij?, jeigu jie buvo sudaryti fizinio asmens, sumažinamas iki 1,10 %.

S?voka „gyvyb?s draudimas“ reiškia asmen? draudim?, kurio atveju išmokama konkreti suma, ir draudiminio ?vykio atsiradimas priklauso tik nuo to, kaip ilgai asmuo gyvena.“

14 ?MRK 176/1 straipsnyje numatyta, kad mok?tinas mokestis apskai?iuojamas nuo bendros draudimo ?mok?, asmenini? arba darbdavio ?naš? sumos, prie kurios pridedami mokestiniais metais draud?j? arba apdraust?j? ir j? darbdavi? mok?tini mokes?iai.“

Pagrindin? byla ir prejudiciniai klausimai

15 RVS yra Nyderland? draudimo bendrov?, neturinti Belgijoje nei pagrindin?s buvein?s, nei atstovyb?s, nei filialo, nei atstovo ar verslo buvein?s. RVS sudar? draudimo sutartis su tam tikru skai?iumi asmen?, kurie draudimo sutarties pasirašymo dien? gyveno Nyderlanduose, bet v?liau persik?l? gyventi ? Belgij?.

16 Gin?as tarp RVS ir Belgijos mokes?i? administratoriaus kilo d?l to, ar 1,10 % dydžio metin? mokest? už fizini? asmen? sudarytas draudimo sutartis, ?vest? nuo 2006 m. sausio 1 d., privaloma mok?ti ir už gyvyb?s draudimo sutartis, sudarytas su Nyderlanduose ?steigtu draudiku, neturin?iu padalinio Belgijoje, jei draudimo sutarties pasirašymo dien? draud?jas gyveno Nyderlanduose, bet v?liau persik?l? gyventi ? Belgij?.

17 Pasitarusi su *Belgische Staat*, 2009 m. sausio 29 d. RVS „su išlyga“ pateik? metinio mokes?io už draudimo sutartis deklaracij? už 2006 ir 2007 mokestinius metus, kurioje atitinkamai nurod? 801 178 EUR draudimo ?mok? sum? 2006 m. ir 702 636 EUR – 2007 m. Tuomet Belgijos mokes?i? administratorius j? apmokestino 8 813 EUR mokes?iu už 2006 m. ir 7 729 EUR už 2007 m.; RVS š? mokest? su išlyga sumok?jo 2009 m. vasario 4 d.

18 Kadangi RVS man?, jog min?to mokes?io mok?ti neprivalo, 2009 m. birželio 16 d. mokes?i? administratoriui pateik? prašymus j? gr?žinti; 2009 m. rugs?jo 1 d. sprendimu mokes?i? administratorius šiuos prašymus atmet? kaip nepagr?stus.

19 2010 m. balandžio 30 d. RVS d?l šio 2009 m. rugs?jo 1 d. sprendimo pareišk? ieškin? prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikusiam teisme.

20 Šiame teisme pagrindin?s bylos šalys nesutaria d?l to, kaip reik?t? aiškinti Direktyvos

2002/83 1 straipsnio 1 dalies g punkt? ir 50 straipsn?, vis? pirma d?l to, ar draud?jo nuolatin? gyvenamoji vieta turi b?ti nustatoma tuo momentu, kai prisiimamas ?sipareigojimas, ar tada, kai sumokama draudimo ?moka.

21 Tokiomis aplinkyb?mis *rechtbank van eerste aanleg te Brussel* nusprend? sustabdyti bylos nagrin?jim? ir pateikti Teisingumo Teismui ?iuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2002/83 <...> 50 straipsn? reikia aiškinti taip, kad juo draudžiamos nacionalin?s teis?s normos, kaip antai ?tvirtintos ?MRK 173 ir 175/3 straipsniuose, pagal kurias draudimo sutartys (?skaitant gyvyb?s draudimo sutartis) apmokestinamos metiniu mokes?iu, jeigu draudimo rizika yra Belgijoje, vis? pirma kai draud?jo nuolatin? gyvenamoji vieta yra Belgijoje arba, jeigu draud?jas yra juridinis asmuo, kai ?io juridinio asmens padalinys, su kuriuo susijusi ?i sutartis, yra Belgijoje, neatsižvelgiant ? draud?jo gyvenam?j? viet? sutarties sudarymo momentu?

2. Ar iš SESV 49 ir 56 straipsni? kylan?iais Bendrijos teis?s principais d?l laisvo asmen? ir paslaug? jud?jimo kli??i? tarp Bendrijos valstybi? nari? pašalinimo draudžiamos nacionalin?s teis?s normos, kaip antai ?tvirtintos ?MRK 173 ir 175/3 straipsniuose, pagal kurias draudimo sutartys (?skaitant gyvyb?s draudimo sutartis) apmokestinamos metiniu mokes?iu, jeigu draudimo rizika yra Belgijoje, vis? pirma kai draud?jo nuolatin? gyvenamoji vieta yra Belgijoje arba, jeigu draud?jas yra juridinis asmuo, kai ?io juridinio asmens padalinys, su kuriuo susijusi ?i sutartis, yra Belgijoje, neatsižvelgiant ? draud?jo gyvenam?j? viet? sutarties sudarymo momentu?“

D?l prejudicini? klausim?

D?l pirmojo klausimo

22 Pirmuoju klausimu prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas iš esm?s nori išsiaiškinti, ar Direktyvos 2002/83 50 straipsn? reikia aiškinti taip, kad juo valstybei narei draudžiama rinkti netiesiogin? mokest? už gyvyb?s draudimo ?mokas, kurias sumok?jo draud?jai fiziniai asmenys, nuolat gyvenantys ?ioje valstyb?je nar?je, jei atitinkamos draudimo sutartys sudarytos kitoje valstyb?je nar?je, kurioje sutar?i? sudarymo momentu tie draud?jai nuolat gyveno.

23 Remiantis nusistov?jusia teismo praktika, aiškinant S?jungos teis?s nuostat? reikia atsižvelgti ne tik ? joje vartojamus terminus, bet ir ? kontekst? bei teis?s akto, kuriame ji ?tvirtinta, tikslus (žr., be kita ko, 1983 m. lapkri?io 17 d. Sprendimo *Merck*, 292/82, Rink. p. 3781, 12 punkt?; 2001 m. birželio 14 d. Sprendimo *Kvaerner*, C-191/99, Rink. p. I-4447, 30 punkt?; 2007 m. kovo 1 d. Sprendimo *Schouten*, C-34/05, Rink. p. I-1687, 25 punkt? ir 2012 m. liepos 19 d. Sprendimo *ebookers.com Deutschland*, C-112/11, 12 punkt?).

24 Kaip matyti iš Direktyvos 2002/83 3 konstatuojamosios dalies, ?i direktyva buvo priimta atsižvelgiant ? b?tinyb? užbaigti kurti gyvyb?s draudimo vidaus rink? ?sisteigimo teis?s ir laisv?s teikti paslaugas valstyb?se nar?se poži?riu, kad draudimo ?mon?s, kuri? pagrindin? buvein? yra S?jungoje, gal?t? lengviau vykdyti S?jungos teritorijoje prisiimtus ?sipareigojimus ir suteikti draud?jams galimyb? kreiptis ne tik ? j? pa?i? ?alyse ?steigtus draudikus, bet ir ? draudikus, kuri? pagrindin? buvein? yra S?jungos teritorijoje ir kurie yra ?steigti kitose valstyb?se nar?se.

25 Kadangi ?iuo metu gyvyb?s draudimo sutar?i? netiesioginis apmokestinimas n?ra suderintas S?jungos lygmeniu, kaip nurodyta Direktyvos 2002/83 55 konstatuojamojoje dalyje, kai kurios valstyb?s nar?s netaiko draudimo sandoriams joki? netiesiogini? mokes?i? form?, o kitos taiko specialius mokes?ius ar kitoki? form? rinkliavas, kuri? strukt?ra ir normos labai skiriasi.

26 Iš tos pa?ios konstatuojamosios dalies matyti, kad priimdamas Direktyv? 2002/83 S?jungos

teisės aktų leidimas siekia užkirsti kelią esamiems skirtumams, iškreipiantiems valstybių narių konkurenciją teikiant draudimo paslaugas, ir teigia, kad iki to laiko, kol tai bus suderinta, mokesčių sistemos ir kitos rinkliavų formos, kurias nustato valstybų nariai, kuriose prisiimama atsipareigojimas, turėtų išspręsti šią problemą.

27 Direktyvos 2002/83 IV antraštinėje dalyje, kurioje tvirtintos nuostatos, susijusios su atsistatymo teise ir laisve teikti paslaugas, esančio 50 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad, neatsižvelgiant į galimą valstybės suderinimą, kiekvienai draudimo sutarčiai išimtinai taikomi netiesioginiai mokesčiai ir parafiskaliniai mokesčiai už draudimo mokas valstybėje narių, kurioje prisiimtas atsipareigojimas. Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalies g punkte valstybų narių, kurioje prisiimtas atsipareigojimas, apibrėžiama kaip valstybų narių, kurioje yra nuolatinis draudimo gyvenamoji vieta, jei draudimas yra fizinis asmuo.

28 Šiuo klausimu RVS ir Estijos vyriausybės iš esmės tvirtina, kad Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalis, siejama su jos 1 straipsnio 1 dalies g punktu, reikia aiškinti taip, kad valstybų narių, kurioje prisiimtas atsipareigojimas, yra valstybų narių, kurioje yra draudimo nuolatinis gyvenamoji vieta draudimo sutarties sudarymo momentu, ir kad draudimui persikėlus į kitą valstybų narį ir nenutraukus draudimo sutarties valstybų narių, kurioje prisiimtas atsipareigojimas, lieka ta pati. Esant tokiai situacijai jos palaiko vadinamąjį „statišką“ sąvokos „valstybų narių, kurioje prisiimtas atsipareigojimas“ aiškinimą.

29 Belgijos ir Austrijos vyriausybės bei Europos Komisija, priešingai, teigia, kad valstybų narių, kurioje prisiimtas atsipareigojimas, nustatoma tuo momentu, kai sumokama draudimo moka, pagal kurią skaičiuojamas mokestis. Šios vyriausybės ir Komisija palaiko vadinamąjį „dinamišką“ šios sąvokos aiškinimą.

30 Šiuo klausimu visų pirma primintina, kad Direktyvos 2002/83 1 straipsnio 1 dalies g punkte, kuriame tvirtintas „valstybų narių, kurioje prisiimtas atsipareigojimas“ apibrėžimas pagal šią direktyvą, nenurodyta, kokių momentu reikia nustatyti draudimo nuolatinį gyvenamąjį vietą, ir juo labiau nepatikslinama, ar faktinis draudimo nuolatinis gyvenamosios vietos pasikeitimas gyvybės draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu gali daryti tokios apibrėžiant valstybų, kurioje prisiimtas atsipareigojimas.

31 Be to, Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalyje tiksliai nenurodyta, kad reikia atsižvelgti į draudimo nuolatinį gyvenamąjį vietą draudimo sutarties sudarymo momentu, ir nenurodytas joks kitas momentas, reikšmingas nustatant valstybų narį, kuri yra kompetentinga apmokestinti draudimo sutartį netiesioginiais mokesčiais ir parafiskaliniais mokesčiais visų šios sutarties galiojimo laikotarpį, nepaisant galimo draudimo nuolatinis gyvenamosios vietos pasikeitimo per tą laikotarpį.

32 Išnagrinėjus Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies, siejamos su šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalies g punktu, formuluotą, galima tik konstatuoti, kad draudimo nuolatinis gyvenamoji vieta yra reikšmingas kriterijus nustatant valstybų narį, kuri yra kompetentinga apmokestinti draudimo sutartį netiesioginiais mokesčiais ir parafiskaliniais mokesčiais už draudimo mokas.

33 Kaip teisingai tvirtina Komisija, draudimo nuolatinis gyvenamoji vieta pagal savo esmę yra galintis kisti kriterijus, ypač kai sutartis sudaroma ilgą laiką, kaip antai gyvybės draudimo sutartis.

34 Todėl tokio kriterijaus pasirinkimas ir tai, kad Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies tekste nėra nuorodos į draudimo nuolatinį gyvenamąjį vietą draudimo sutarties sudarymo momentu ar koku kitu reikšmingu momentu, patvirtina šios nuostatos vadinamąjį „dinamišką“ aiškinimą.

35 Kalbant apie Direktyvos 2002/83 bendrą struktūrą, pirmiausia konstatuotina, kad išnagrinėjus šios direktyvos 50 straipsnio 3 dalį matyti, jog apmokestinami kompetentinga valstybė narė taiko nacionalinės teisės normas, susijusias su priemonėmis, skirtomis užtikrinti netiesioginį mokesčių ir atitinkamą rinkliavų surinkimą. Tačiau iš šios nuostatos negalima nuspręsti, kaip ši kompetentinga valstybė narė nustatoma.

36 Priešingai, negu tvirtina RVS, remiantis tuo, kad kai kuriose šios nuostatos kalbinėse versijose, kaip antai prancūzų ir olandų, vartojama frazė „draudimo įmonės, kurios prisiima įsipareigojimą jos teritorijoje“, reiškianti įmones, kurioms kompetentinga valstybė narė taiko minėtas priemones, negalima daryti išvados, kad apmokestinimo kompetencija nustatoma draudimo sutarties pasirašymo momentu.

37 Be to, kad minėtose versijose vartojama formuluotė gali būti aiškinama įvairiai, nes ji gali reikšti tiek draudimo sutarties pasirašymą, tiek vietą, kur egzistuoja įsipareigojimai, kaip pažymėjo generalinio advokato išvados 40 punkte, kitos kalbinės versijos, pavyzdžiui, anglų, prieštarauja RVS siūlomam aiškinimui. Šioje versijoje, kurioje aiškiai nustatytos įmonės, vykdančios tam tikroje valstybėje narėje esančius įsipareigojimus, nėra jokios nuorodos į draudimo sutarties sudarymą ar pasirašymą.

38 Antra, dėl Direktyvos 2002/83 32 straipsnio 1 dalies, kuria remiasi RVS ir Estijos vyriausybė ir kurioje numatyta, kad su šioje direktyvoje nurodyta veikla susijusioms sutartims taikoma valstybės narės, kur prisiimtas įsipareigojimas, teisė, konstatuotina, kad nors faktiškai ši nuostata galima aiškinti taip, jog taikytina teisė negali kisti draudimui pakeitus gyvenamąjį vietą, ši aplinkybė nereiškia, kad lygiai taip pat galima aiškinti ir šios direktyvos 50 straipsnio 1 dalį.

39 Kaip minėta šio sprendimo 30 punkte, Direktyvos 2002/83 1 straipsnio 1 dalies g punkte pateiktame sąvokos „valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas“ apibrėžime nenurodyta, koku momentu reikia nustatyti draudimo nuolatinį gyvenamąjį vietą. Todėl, kaip nurodė generalinio advokato išvados 43 punkte, kadangi reikšmingas laiko momentas nėra sąvokos „valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas“ apibrėžtą, ši sąvoka gali būti apibrėžiama skirtingai, nelygu nuostata, kurioje ji vartojama.

40 Be to, Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad pagal šios direktyvos 32 straipsnį taikoma teisė neturi įtakos taikomai fiskalinei tvarkai, o tai, kaip pažymėjo generalinio advokato išvados 45 punkte, parodo, jog taikoma fiskalinė tvarka ir taikoma teisė nepriklauso viena nuo kitos.

41 Trečia, Estijos vyriausybė tvirtina, kad Direktyvos 2002/83 41 straipsnis, kuriame numatyta, kad bet kuri draudimo įmonė, ketinanti pirmą kartą pradėti veiklą vienoje ar daugiau valstybių narėse naudodamasi laisve teikti paslaugas, iš anksto apie tai praneša buveinės valstybės narės kontrolės institucijoms, nurodydama rizikos ir įsipareigojimą, kuriuos ji ketina prisiimti, pobūdį, prieštarauja vadinamajam „dinamiškajam“ sąvokos „valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas“ aiškinimui. Jei nustatant draudimo nuolatinį gyvenamąjį vietą reikėtų remtis draudimo įmokos sumokėjimo momentu, galėtų susiklostyti situacija, kai draudimo įmonė, naudodamasi laisve teikti paslaugas, vykdo veiklą ne kilmės valstybėje narėje, o kitoje, to nesuvokdama ir apie tai nepranešusi kontrolės institucijoms.

42 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, aplinkybės, kad draudėjas persikėlė gyventi į kitą valstybę narę, ne tų, kurioje steigta draudimo bendrovė, su kuria buvo sudaryta gyvybės draudimo sutartis, gali lemti, jog šiai situacijai bus taikomos su laisve teikti paslaugas susijusios nuostatos, neatsižvelgiant atitinkamai sutarčiai taikomo fiskalinio tvarkos. Tam, kad būtų galima remtis ESV sutarties nuostatomis, susijusiomis su laisve teikti paslaugas, pakanka, kad paslaugos būtų teikiamos vienos valstybės narės piliečiams kitos valstybės narės teritorijoje (šiuo klausimu žr. 1999 m. spalio 28 d. Sprendimo *Vestergaard*, C-55/98, Rink. p. I-7641, 18 punktą).

43 Direktyvos 2002/83 1 straipsnio 1 dalies h punkte taip pat numatyta, kad paslaugų teikimo valstybė narė – tai valstybė narė, kurioje prisiimtas sąsipareigojimas, jeigu šis sąsipareigojimas prisiima draudimo žmonėms, esanti kitoje valstybėje narėje. Iš šios direktyvos 13 konstatuojamosios dalies matyti, kad praktiniais sumetimais paslaugų teikimas apibrėžiamas atsižvelgiant ir į draudiko sąsisteigimo vietą, ir į vietą, kurioje turi būti vykdomi sąsipareigojimai.

44 Atsakymas į klausimą, kiek Direktyvos 2002/83 41 straipsnyje tvirtintos pareigos taikomos draudimo bendrovei, sudariusiai sutartį su draudėju, gyvenančiu kitoje valstybėje narėje, negu ta, kurioje steigta ši bendrovė, nes sutarties galiojimo laikotarpiu šis draudėjas persikėlė gyventi kitur, matyti iš šio 41 straipsnio, siejamo su ankstesniame punkte nurodytomis nuostatomis, aiškinimo, tačiau neturi tokos nustatant valstybę narę, turinčią apmokestinimo kompetenciją pagal Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalį.

45 Ketvirta, konstatuotina, kad aplinkybės, jog pagal Direktyvos 2002/83 III priedo A dalį, į kurią pateikiama nuoroda šios direktyvos 36 straipsnio 1 dalyje, prieš sudarant draudimo sutartį draudėjui turi būti suteikta informacija apie apmokestinimo tvarką, taikomą tai draudimo poliso rėšiai, tačiau šios informacijos neprivaloma teikti draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu, kaip nurodyta Direktyvos 2002/83 III priedo B dalyje, į kurią pateikiama nuoroda šios direktyvos 36 straipsnio 2 dalyje, nereiškia, kad Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies negalima aiškinti „dinamiškai“.

46 Neginėjama, kad, nesant suderinimo Sąjungos lygmeniu, valstybė narė gali bet kada vesti arba panaikinti draudimo sandorį tiesioginį apmokestinimą arba pakeisti mokesčio tarifą ar apmokestinimo bazę. Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 2 dalyje ir jos III priedo B dalyje taip pat nenumatyta pranešti draudėjui apie tokios valstybės fiskalinės tvarkos pakeitimą. Taigi, net aiškinant minėtos direktyvos 50 straipsnio 1 dalį „statiškai“, draudėjas gali atsidurti tokioje situacijoje, kai draudimo sutarčiai iš pradžių taikyta fiskalinė tvarka iš esmės pakeičiama, o draudimo bendrovė neprivalo jam apie tai pranešti.

47 Todėl konstatuotina, kad, remiantis Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies tekstu ir jo aiškinimu siejant su kitomis šios direktyvos nuostatomis, galimas tiek vienas, tiek kitas šios nuostatos aiškinimas, ir kad šios nuostatos taikymo srityje reikia nustatyti iš principo atsižvelgiant į ją ir visa Direktyva 2002/83 siekiamus tikslus.

48 Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies, kurioje numatyta, kad kiekvienai draudimo sutarčiai išimtinai taikomi netiesioginiai mokesčiai ir parafiskaliniai mokesčiai už draudimo mokas valstybėje narėje, kurioje prisiimtas sąsipareigojimas, tikslas – kompetencijų apmokestinti gyvybės draudimo mokas suteikti tik vienai valstybei narei, siekiant išvengti tokio mokų dvigubo apmokestinimo.

49 Nors iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad ši kompetencija turi būti suteikta kiek manoma remiantis materialiu ir objektyviu kriterijumi (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Kvaerner* 52 punktą), niekur nenurodyta, kad pagal šį kriterijų suteikta kompetencija turi likti

nepakitusi vis? sutarties galiojimo laikotarp?.

50 Direktyvoje 2002/83 pasirinktas kriterijus reiškia, kad valstyb?s nar?s kompetencija rinkti netiesioginius mokes?ius ir parafiskalinius mokes?ius už draudimo ?mokas priklauso nuo to, ar yra ryšys tarp šios valstyb?s nar?s teritorijos ir draud?jo, t. y. ar draud?jas ten nuolat gyvena.

51 Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies vadinamasis „dinamiškasis“ aiškinimas lemt? tai, kad pirmenyb? b?t? teikiama ryšiui, egzistavusiam draudimo sutarties pasirašymo momentu, o ne dabartiniam ryšiui, egzistuojan?iam mokant draudimo ?mokas.

52 Ta?iau, kaip nurodo RVS ir Belgijos vyriausyb?, kai kalbama apie netiesioginius mokes?ius už draudimo ?mokas, apmokestinimo pagrindas yra ne draudimo sutarties sudarymas, o draudimo ?mok? mok?jimas.

53 Iš to matyti, kad valstyb? nar?, turinti kompetencij? apmokestinti draudimo ?mokas, turi b?ti valstyb? nar?, su kurios teritorija ši? ?mok? mok?jimo metu draud?jas turi ryš?, t. y. joje yra jo nuolatin? gyvenamoji vieta, ir kad reikia pasirinkti vadinam?j? „dinamišk?j?“ Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies aiškinim?.

54 Šios išvados nepaneigia b?tinyb? nustatyti draud?jo nuolatin? gyvenam?j? viet? kaskart jam mokant draudimo ?mokas.

55 Netgi aiškinant priešingai, t. y. kad draud?jo gyvenamoji vieta nustatoma tik vien? kart? – pasirašant draudimo sutart?, kaskart draud?jui persik?lus gyventi ? kit? valstyb? nar?, reik?t? draudimo ?mokos mok?jimo momentu nustatyti, kur buvo jo nuolatin? gyvenamoji vieta draudimo sutarties sudarymo momentu.

56 Ta?iau ilgalaiki? sutar?i?, kokios dažnai b?na gyvyb?s draudimo sutartys, atveju pateikti ?rodym? d?l draud?jo nuolatin?s gyvenamosios vietos draudimo sutarties sudarymo momentu gali pasirodyti sunkiau negu ?rodym?, susijusi? su dabartine šio draud?jo situacija.

57 Toliau Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dal? reikia nagrin?ti atsižvelgiant ir ? jos tiksl? užkirsti keli? skirtingose valstyb?se nar?se galiojan?ios fiskalin?s tvarkos skirtumams, iškreipiantiems valstybi? nari? konkurencij? teikiant draudimo paslaugas.

58 Susiejant draudimo ?mok? apmokestinimo kompetencij? su draud?jo nuolatine gyvenam?ja vieta, Direktyva 2002/83 siekiama užtikrinti, kad visoms gyvyb?s draudimo sutartims, kurios si?lomos draud?jui, b?t? taikoma ta pati fiskalin? tvarka, neatsižvelgiant ? valstyb? nar?, kurioje yra draudimo bendrov?s buvein?, ir kad gyvyb?s draudimo paslaug? teik?jo pasirinkimo nepaveikt? su ši? ?mok? apmokestinimu susijusios aplinkyb?s. Taigi draudimo bendrov?s neatsiduria palankesn?je ar nepalankesn?je pad?tyje d?l daugiau ar mažiau palanki? mokes?i? savo kilm?s valstyb?je nar?je ir turi vienodas galimybes konkuruoti su draudimo bendrov?mis, ?steigtomis valstyb?je nar?je, kurioje nuolat gyvena draud?jas.

59 Tik Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies vadinamasis „dinamiškasis“ aiškinimas leidžia užtikrinti toki? lygyb? ir užkirsti keli? konkurencijos iškraipymams garantuojant, kad galiojan?iai sutar?iai ir galimai naujai sutar?iai bus taikoma ta pati fiskalin? tvarka.

60 Kaip pažym?jo generalin? advokat? išvados 67 ir 70 punktuose, tarp jau galiojan?i? draudimo sutar?i? ir t?, kurios potencialiai gali b?ti sudaromos su kita draudimo bendrove, t. y. kai draud?jas perkelia sutart? ? kit? draudimo bendrov?, egzistuoja konkurencija, nors ir ne tokia didel? kaip konkurencija d?l nauj? draudimo sutar?i? pasi?los. Galimyb?, kad draud?jui persik?lus gyventi ? kit? valstyb? nar? toliau bus taikoma valstyb?je nar?je, kurioje jis gyveno draudimo

sutarties sudarymo momentu, galiojanti tvarka, kuri yra palankesnė už valstybėje narėje, kurią jis persikėlė, galiojančią tvarką, gali draudimą atgrasyti nuo draudimo bendrovės pakeitimo. Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalį aiškinant „dinamiškai“, tokio su mokesčių sąlygomis susijusio atgrasymo nėra.

61 Iš to matyti, kad Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies tikslai leidžia atsižvelgti į draudėjo nuolatinių gyvenamosios vietos pasikeitimų.

62 Dar reikia patikrinti, ar toks aiškinimas suderinamas su Direktyvos 2002/83 bendroju tikslu. Kaip nurodyta šio sprendimo 24 punkte, šia direktyva siekiama užbaigti kurti gyvybės draudimo vidaus rinką. Sisteigimo teisės ir laisvės teikti paslaugas valstybės narėse požiūriu, kad draudimo kompanijos, kurių pagrindinė buveinė yra Sąjungoje, galėtų lengviau vykdyti Sąjungos teritorijoje priimtussipareigojimus ir suteikti draudėjams galimybes kreiptis ne tik į pačią šalį, kurįsteigtus draudikus, bet ir į draudikus, kurių pagrindinė buveinė yra Sąjungos teritorijoje ir kurie yra steigti kitose valstybės narėse.

63 Kadangi klausimas, ar Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti „statiškai“, ar „dinamiškai“, kyla tada, kai valstybės narė, kurioje draudėjas nuolat gyvena draudimo sutarties sudarymo momentu, ir valstybės narė, kurioje jis nuolat gyvena mokėdamas draudimo mokas, nesutampa ir draudimo bendrovė yra arba anksčiau buvo ne toje valstybėje narėje, kur nuolat gyvena draudėjas, klausimą dėl šios nuostatos aiškinimo reikia nagrinėti laisvės teikti paslaugas požiūriu.

64 Šiuo atžvilgiu reikia pripažinti, kad draudimo sutarties taikomos fiskalinės tvarkos pakeitimas dėl to, kad draudėjas persikėlė gyventi į kitą valstybės narę, ne tų, kurioje steigta draudimo bendrovė, su kuria buvo sudaryta sutartis, yra papildoma našta draudimo bendrovei, nes ji turi išsiaiškinti ir taikyti kitokias mokesčių teisės normas, nors gali būti nusprendusi neteikti draudimo paslaugų toje valstybėje narėje.

65 Tačiau reikia priminti, kaip minėta šio sprendimo 46 punkte, kad, nesant suderinimo Sąjungos lygmeniu, valstybės narė gali bet kada įvesti arba panaikinti draudimo sandorių tiesioginį apmokestinimą arba pakeisti mokesčių tarifą ar apmokestinimo bazę. Taigi net aiškinant Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalį „statiškai“ draudimo bendrovės gali atsidurti tokioje situacijoje, kai kompetenciją apmokestinti draudimo mokas turinti valstybės narė lieka ta pati, bet ši bendrovei renkamoms draudimo mokoms taikomos naujos mokesčių teisės normos.

66 Kalbant apie RVS ir Estijos vyriausybės pateiktą argumentą dėl papildomų išlaidų ir administracinio pobūdžio sunkumų, atsiradusių dėl bitybės visų draudimo sutarties galiojimo laikotarpį aiškintis, kurioje valstybėje narėje gyvena draudėjas ir kokia fiskalinė tvarka galioja toje valstybėje narėje, pasakytina, kad sutartyje paprastai numatoma arba bet kuriuo atveju gali būti numatyta, jog draudėjas turi informuoti draudiką apie persikraustymą. Be to, pareiga išsiaiškinti galiojančius teisės aktus išlieka Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalį aiškinant ir „statiškai“, ir „dinamiškai“. Be to, esant situacijoms, kai draudimo paslaugos teikiamos naudojantis laisve teikti paslaugas ir kai ir draudėjas, ir draudimo bendrovė išvyko iš valstybės narės, kurioje teikiama paslauga, minėtos nuostatos „statiškasis“ aiškinimas gali lemti draudimo bendrovės pareigdomątįs fiskaline tvarka, galiojančią valstybėje narėje, su kuria nei ji, nei draudėjas visiškai nebesusiję.

67 Dėl Estijos vyriausybės paminėtos rizikos, kad draudimo sutartis bus nutraukta draudėjui persikėlus gyventi į kitą valstybės narę nei ta, kur jis nuolat gyveno sutarties sudarymo momentu, preziumuojant, kad tokia rizika egzistuoja, pasakytina, kad ši rizika kyla ne tiesiogiai dėl Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies „dinamiškojo“ aiškinimo, o dėl bitybės hipotetinių draudimo bendrovės veiksmų, todėl laikytina pernelyg abejotina ir netiesiogine, kad galėtų daryti tokį

aiškinant ši? nuostat?.

68 Taigi darytina išvada, kad Direktyvos 2002/83 50 straipsnio 1 dalies vadinamasis „dinamiškasis“ aiškinimas leidžia geriau pasiekti tikslus išvengti dvigubo apmokestinimo ir konkurencijos iškraipym? ir yra suderinamas su bendruoju šios direktyvos tikslu užbaigti kurti gyvyb?s draudimo vidaus rink?, be kita ko, laisv?s teikti paslaugas poži?riu.

69 Atsižvelgiant ? tai, kas išd?styta, ? pirm?j? klausim? reikia atsakyti taip: Direktyvos 2002/83 50 straipsnis aiškinamas taip, kad juo valstybei narei nedraudžiama rinkti netiesioginio mokes?io už gyvyb?s draudimo ?mokas, kurias sumok?jo draud?jai fiziniai asmenys, nuolat gyvenantys šioje valstyb?je nar?je, jei atitinkamos draudimo sutartys sudarytos kitoje valstyb?je nar?je, kurioje sutar?i? sudarymo momentu tie draud?jai nuolat gyveno.

D?I antrojo klausimo

70 Atsižvelgiant ? atsakym? ? pirm?j? klausim?, ? antr?j? klausim? atsakyti nereikia.

D?I bylin?jimosi išlaid?

71 Kadangi šis procesas pagrindin?s bylos šalims yra vienas iš etap? prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikuso teismo nagrin?jamoje byloje, bylin?jimosi išlaid? klausim? turi spr?sti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastab? pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyr? min?tos šalys, n?ra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

2002 m. lapkri?io 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/83/EB d?I gyvyb?s draudimo 50 straipsn? reikia aiškinti taip, kad juo valstybei narei nedraudžiama rinkti netiesioginio mokes?io už gyvyb?s draudimo ?mokas, kurias sumok?jo draud?jai fiziniai asmenys, nuolat gyvenantys šioje valstyb?je nar?je, jei atitinkamos draudimo sutartys sudarytos kitoje valstyb?je nar?je, kurioje sutar?i? sudarymo momentu tie draud?jai nuolat gyveno.

Parašai.

* Proceso kalba: oland?.